

ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПОКУПЦЯМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ

(Представлено к.е.н., доц. Киян А.В.)

Стаття зосереджена на дослідженні обліку собівартості реалізованої продукції покупцям на підприємствах газопостачання та газифікації. Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, діалектичний, історичний та системний, а також деякі специфічні методи бухгалтерського обліку, до яких належать документування, інвентаризація, оцінка, калькуляція, бухгалтерські рахунки, подвійний запис, бухгалтерський баланс та бухгалтерська звітність.

У статті розкрито особливості господарської діяльності газотранспортних підприємств. Висвітлено особливості формування виробничої собівартості на підприємствах газотранспортної системи.

Ключові слова: собівартість, газотранспортна система, витрати, .

Постановка проблеми. Вирішення проблем ефективної діяльності та нарощування виробничого потенціалу підприємств газотранспортного комплексу вимагає раціонального управління витратами. Прийняття управлінських рішень для виконання поставлених завдань базується на всебічному, глибокому аналізі облікових даних і залежатиме від повноти і достовірності вихідної інформації про витрати. Підприємства газотранспортного комплексу вимагають побудови такої системи обліку і контролю, яка б враховувала їх особливості і давала, з одного боку, можливість нарощувати прибуток підприємства, а з другого – диверсифікувати його ризики [6]. Зокрема, дані виробничої собівартості використовуються для оцінки, аналізу, прийняття важливих рішень, починаючи від специфіки функціонування газотранспортної системи (ГТС) та закінчуючи формуванням цін, тарифів. Останні повинні забезпечувати покриття економічно обґрунтованих витрат виробництва [3].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження сутності, організації і методики обліку та аналізу та аудиту витрат, управління ними здійснили українські вчені Ф. Бутинець, Б. Валуєв, Я. Витвицький, С. Голов, З. Задорожний, Б. Литвин, В. Орлова, М. Пушкар, В. Сопко, М. Чумаченко, Ю. Цал-Цалко та ін. У зв'язку із цим, актуальним є розгляд питань, пов'язаних із дослідженням впливу організаційних і технологічних особливостей газотранспортних підприємств на розширення інформаційної бази в системі управління витратами та формування собівартості наданих послуг газотранспортних підприємств, урахування яких має сприяти підвищенню ефективності їх функціонування.

Метою статті є дослідження обліку собівартості реалізованої продукції покупцям на підприємствах газопостачання та газифікації.

Викладення основного матеріалу. Газотранспортна система України є багатофункціональною галузевою структурою, ефективність функціонування якої у

значній мірі визначає імідж держави на міжнародних газових ринках. Не менш важливими функціями є розподіл газових ресурсів всередині держави, забезпечення газом основних споживачів фізичних і юридичних осіб, населення. Реалізацію таких функцій в Україні здійснюють газорозподільні підприємства (ГРП) [1].

Від величини витрат залежить прибутковість підприємства, тому ефективне управління витратами, яке передбачає мінімізацію їхньої загальної величини є надзвичайно важливим. Управління витратами можна визначити як систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів.

Собівартість надання послуг споживачам підприємств газопостачання та газифікації є складовою частиною майже всіх показників, на базі яких здійснюється оцінка ефективності функціонування даних суб'єктів господарювання. Разом з тим, проблема формування собівартості у процесі постачання послуг споживачам може бути самостійним критерієм, на основі чого мають прийматись управлінські рішення щодо вибору найдоцільніших форм і методів організації виробничих процесів.

Посилений інтерес фахівців до обліку собівартості послуг сприяв формуванню теоретичних основ управління витратами виробництва та формування собівартості на газорозподільних підприємствах. В умовах ринкової економіки форми обліку собівартості послуг вийшли за межі функцій безпосередньо суб'єкта господарювання з позицій виготовлення послуг і включають значно ширше коло питань, пов'язаних з необхідністю вивчення ринків збуту, витрат на рекламу, надання послуг споживачам у процесі використання ними послуг.

Метою обліку собівартості продукції (робіт, послуг) з транспортування та постачання газу споживачам є своєчасне, повне і достовірне визначення фактичних витрат, пов'язаних з постачанням, реалізацією газу, його транспортуванням до споживачів, обчислення фактичної собівартості, а також контроль за використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів. Зокрема, дані виробничої собівартості використовуються для оцінки, аналізу, прийняття важливих рішень, починаючи від специфіки функціонування газотранспортної системи (ГТС) та закінчуючи формуванням цін, тарифів. Останні повинні забезпечувати покриття економічно обґрунтованих витрат виробництва [3].

Собівартість реалізованих послуг (продукції, робіт) з транспортування газу визначається виходячи з виробничої собівартості послуг (продукції, робіт). Виробнича собівартість послуг (продукції, робіт) складається з прямих витрат на виробництво та загальновиробничих витрат. У зв'язку з прийняттям змін до П(С)БО 16 «Витрати» та Податкового кодексу України підприємства газотранспортного комплексу серед прямих витрат виробничої собівартості виділяють:

- матеріальні витрати, що утворюють основу наданої послуги;
- прямі витрати на оплату праці;
- амортизація виробничих основних засобів та нематеріальних активів, безпосередньо пов'язаних з виробництвом продукції, наданням послуг;
- вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом продукції, наданням послуг;
- всі інші прямі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат [5; 6].

Для транспорту газу використовують поняття собівартості річного обсягу газу. Собівартість є якісним узагальнюючим показником, в якому відображаються практично всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства: використання основних засобів, використання палива, енергії, матеріалів, реагентів, рівень продуктивності праці, організація матеріально-технічного постачання і збуту, ефективність управління і т. д [4].

Основними виробничо-технологічними об'єктами ГТС є магістральні газопроводи різного призначення та продуктивності, компресорні станції, газорозподільні станції, підземні сховища газу, об'єкти інфраструктури, які забезпечують функціонування системи [2].

Величина собівартості значною мірою залежить від особливостей використовуваної техніки і технологій, рівня організації виробництва та праці. Впровадження у виробництво новітніх досягнень технічного прогресу, більш досконалих і наукових методів виробництва та праці створює об'єктивні передумови для зниження рівня витрат на виробництво продукції, що, в свою чергу, дозволяє зменшити собівартість транспортних послуг (наприклад, введення в дію електроприводних газоперекачувальних агрегатів) [2]. Зниження собівартості транспортування газу дозволяє знизити ціну його реалізації споживачам. По-друге, зниження собівартості пов'язане з більш раціональним та економним використанням ресурсів, що має суттєве значення на сучасному етапі розвитку газотранспортної системи України.

Висновок. Отже, до особливостей формування виробничої собівартості на підприємствах ГТС можна віднести: визначення величини витрат на підприємствах з газопостачання та газифікації виконується для обчислення собівартості: транспортування природного газу, постачання природного газу, реалізації скрапленого газу, робіт (послуг) іншої діяльності; витрати з експлуатаційної діяльності, що включаються до виробничої собівартості, розподіляються за об'єктами обліку витрат за видом діяльності; особливістю загальновиробничих (накладних) витрат є те, що вони поділяються на постійні та змінні. До постійних загальновиробничих (накладних) витрат належать витрати на обслуговування та управління виробництвом, які не змінюються у разі змін обсягів виробництва, а саме: амортизація виробничого обладнання, приміщень, орендна плата за основні засоби виробничого призначення, витрати на утримання будівель та обладнання цехів, опалення, освітлення, витрати на управління виробництвом. Враховуючи специфіку роботи підприємств з газопостачання та транспортування природного газу, де базові показники мають стабільний характер, тобто загальновиробничі витрати належать до постійних витрат, поділяти загальновиробничі витрати на постійні і змінні недоцільно [4].

Список використаної літератури:

1. Бобрівець С.В. Механізми підвищення ефективності управління газорозподільними підприємствами автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01 "Економіка підприємства і організація підприємствами" / С.В. Бобрівець; Національна академія наук України інститут регіональних досліджень. – Львів, 2004 – 20 с.
2. Говдяк Р. М. Підвищення енергоефективності газотранспортної системи / Р. М. Говдяк // Трубопровідний транспорт. – 2011. – № 5 (71). – С. 18-19.

3. Методичні положення з планування, обліку і калькулювання робіт (послуг) на підприємствах з газифікації та газопостачання, затверджені Міністерством палива та енергетики України від 20 жовтня 2006 року № 394, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/log_c319d84e-cb5d-4a22-a9ff-e091783469ba/FIN23911.html.

4. Онищенко В.П. Особливості формування виробничої собівартості на підприємствах газотранспортного комплексу / В.П. Онищенко, Л.В. Бойко // Вісник чернігівського державного технологічного університету. – 2012. – № 1 (56). – с. 298-303.

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / За даними сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=38&nreg=2755-17>.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. №318 [Електронний ресурс] / За даними сайту Міністерства фінансів України. Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293878&cat_id=293533.

References:

1. Bobrivets', (2204) S.V. *Mekhanizmy pidvyschennia efektyvnosti upravlinnia hazorozpodil'nymy pidpriemstvamy* [Mechanisms for improving the management of gas distribution companies] Abstract Thesis. candidate. Econ. sciences, L'viv., p. 20.

2. Hovdiak R. M. *Pidvyschennia enerhoefektyvnosti hazotransportnoi systemy* [Energy efficiency gas transportation system] *Truboprovodnyy transport*. [Pipeline], 2011, no. (71), pp. 18-19.

3. The Ministry of Fuel and Energy of Ukraine (2006), "Methodical provision of planning, accounting and calculation works (services) in enterprises with gasification and gas supply", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/log_c319d84e-cb5d-4a22-a9ff-e091783469ba/FIN23911.html.

4. Onyschenko V.P. *Osoblyvosti formuvannia vyrobnychoi sobivartosti na pidpriemstvakh hazotransportnoho kompleksu* [Features of formation of production cost for gas transportation business complex] *Visnyk chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu* [Journal of Chernihiv State Technological University.], 2012, no. 1 (56), pp. 298-303.

5. Podatkovyi kodeks Ukrainy No 2755 vid 2.12.2010 y, VI zi zminamy i dopovnenniamy [Electronic resource], Access mode: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

6. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Position Accounting Standard 16 "Expenses", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z002700>

ЯРМОЛЮК Аліна Олександрівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями